

Україна у фокусі

25 листопада – 1 грудня

2013 року

ЗМІСТ

**I. Огляд політичних подій
за тиждень 3**

II. Аналітична довідка.....8

Європейська інтеграція.

**Провал Вільнюського саміту:
темні часи України.....8**

I. Огляд політичних подій за тиждень

25
листопада

У Києві та регіонах люди залишаються стояти на Євромайданах. Основна вимога маніфестантів – інтеграція України в європейські структури.

26
листопада

Голова сейму Литви Лоретта Граужінене виступила на мітингу опозиції в Києві та підтримала українців у прагненні євроінтеграції. Вона наголосила, що Литва, яка пройшла свій шлях до Європи, готова бути для України мостом в ЄС.

На Євромайдан почали виходити студенти. 1,5 тисячі студентів Києво-Могилянської академії пройшли колоною до університету імені Шевченка, де їх чекали студенти з інших вишів. Об'єднавшись, молодь пішла до Майдану незалежності, де пообіцяла залишитися до 29 листопада. Основні гасла студентів: «Молодь нації - за євроінтеграцію», «Україно вставай, Європу вимагай», «Україна – це Європа».

27
листопада

Питання Юлії Тимошенко не буде зняте з порядку денного відносин між Україною та ЄС після Вільнюського саміту. Про це повідомив єврокомісар з питань розширення в інтерв'ю журналістам «Еха Москви». Штефан Фюле зазначив, політично мотивоване правосуддя не узгоджується з європейськими принципами партнерства, додавши, що незалежно від результатів саміту Східного партнерства ЄС продовжить перемовини з Україною щодо подальших реформ. Водночас, він не виключив, що укласти Угоду про асоціацію пізніше Києву буде тяжче.

Сьогодні Юлія Тимошенко відзначає свій 53 день народження. Як і минулого року у цей святковий день опозиціонерка залишається за ґратами.

Студенти кількох національних вишів провели у Києві попереджувальний страйк на знак протесту проти призупинення євроінтеграції України. Близько 15 тисяч студентів, які представляють 12 університетів, вирушили з Майдану на Банкову, аби передати звернення до президента Віктора Януковича з вимогою підписати Угоду про Асоціацію.

28
листопада

На Майдані незалежності продовжують стояти люди. Серед організаторів акції студенти, громадські активісти, політиків мало. Лідери опозиції поїхали у Вільнюс, де розпочався саміт з ініціативи ЄС «Східне партнерство».

Голова комітету у закордонних справах Європарламенту Ельмар Брок під час свого виступу у литовському парламенті на слуханнях «Парламенти для демократії: до більш амбіційної глобальної співпраці»

заявив, що у Європі всі захоплюються молодими українцями, які хоробро борються за своє майбутнє на українських вулицях.

Європейський комісар Штефан Фюле заявив, що ЄС готовий відновити підготовку до підписання Угоди про асоціацію з Україною, як тільки сама Україна буде готова до цього. Про це він сказав у Вільнюсі на конференції, присвяченій громадянському суспільству, яка передує саміту «Східного партнерства». Коментуючи відмову українського уряду підписувати Угоду у п'ятницю, пан Фюле промовив: «Я шкодую про це рішення».

Громадські лідери України та ЄС підписали символічну угоду про Асоціацію Україна-ЄС у Вільнюсі. Церемонія відбулась у рамках Конференції громадянського суспільства, що відбулась у Вільнюсі. Сторони взяли зобов'язання чинити громадський тиск на українську владу з метою якнайшвидшого підписання Угоди про асоціацію.

У Вільнюсі розпочався саміт «Східного партнерств» з ініціативи ЄС. Саміт триватиме два дні. Україну на заході представляє президент України Віктор Янукович.

Президент Литви, яка головує в ЄС, Даля Грібаускайте заявила, що Євросоюз не має наміру змінювати умови підписання угоди. Президенту Януковичу дали зрозуміти, що додаткових грошей йому не дадуть. Як відомо, Віктор Янукович попросив у ЄС додаткової фінансової допомоги, назвавши запропоновану Брюсселем суму в 610 мільйонів євро «принизливою».

Водночас міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський заявив, що для України найкращим прикладом має бути Молдова, яка не торгується, а провела реформи, завдяки яким отримує від ЄС допомогу на людину на рівні кандидатів у члени. Вона досягла більшого, ніж Україна і в справі спрощення віз, заявив Радослав Сікорський.

29
листопада

Саміт програми Європейського союзу «Східне партнерство» завершився для України без підписання жодного документа. Не було підписано і Декларацію про наміри, через те, що Президент України просив продовження переговорів з ЄС тільки за умови участі у них Російської Федерації.

Учасники саміту «Східного партнерства» у Вільнюсі у своїй підсумковій декларації відзначили особливо «безпрецедентну громадську підтримку політичної асоціації і економічної інтеграції України з ЄС». При цьому учасники саміту взяли до уваги рішення уряду України тимчасово зупинити процес підготовки до підписання угоди про асоціацію і поглиблену і всеохопну зону вільної торгівлі між ЄС і Україною й підтвердили суверенне

право кожного партнера самому вільно обирати рівень прагнень і цілі, яких він хоче досягти у відносинах із Європейським союзом.

Голова Європарламенту Мартін Шульц у своєму виступі висловив сподівання, що Україна все ж підпише договір про асоціацію з ЄС, але, ймовірно, при іншому президенті. Він відзначив, що така можливість для України залишається відкритою.

Тисячі людей в Україні організували «живий ланцюг» – зі столиці до кордону з Польщею завдовжки у понад 600 км, який був покликаний продемонструвати єдність українського народу з Європою. Цей Євроланцюг став другим в історії України. У січні 1990 року масштабний живий ланцюг українці створили на Акт Злуки.

Тристоронні консультації Україна-Росія-ЄС щодо угоди про асоціацію неприйнятні. Про це сказав у Вільнюсі глава Єврокомісії Жозе Мануель Баррозу після саміту «Східного партнерства». За його словами, Євросоюз вже парафував Угоду про асоціацію з Україною як суверенною державою, тому йому не потрібен тристоронній формат для двосторонніх відносин.

Євромайдан ухвалив резолюцію з вимогою відставки Януковича та Азарова. Відповідну резолюцію було зачитано зі сцени на Майдані незалежності.

Опозиція може висунути єдиного кандидата не лише у другий, а й у перший тур виборів президента України. Про це заявив лідер фракції «УДАР» Віталій Кличко в ефірі «Шустер LIVE».

30
листопада

О 4 годині 10 хвили бійці спецзагону міліції «Беркут» розпочали жорстокий розгін Майдану. Понад 2 000 озброєних спецназівців проти кількох сотень мирних демонстрантів застосували кийки, шумові гранати, били ногами та травили газом. Мобільний зв'язок у зоні майдану був заглушений. У результаті цих сутичок по медичну допомогу звернулися 35 осіб, 21 із них доставлені до лікарні, 7 – госпіталізовано. Понад 30 людей було затримано Шевченківським відділком міліції, яких згодом випустили.

У міліції повідомили, що силовий розгін мітингувальників з Майдану незалежності в ніч на 30 листопада було проведено для того, щоб забезпечити безперешкодний проїзд техніки для подальших робіт з підготовки до новорічних свят.

Сполучені Штати Америки засудили насильство над простестувальниками на Майдані Незалежності. Про це йдеться у заяві посольства США в Україні щодо силового розгону протесту на Майдані незалежності у Києві. Дипломатична місія закликала уряд України поважати права громадянського суспільства та принципи свободи слова і свободи зібрань, які є засадничими для демократичних цінностей і

наріжним каменем нашого стратегічного партнерства, та підтримала право громадян висловлювати свої погляди за допомогою вільних ЗМІ та шляхом ненасильницьких демонстрацій.

Євросоюз рішуче засудив перевищення використання сили для розгону мирної демонстрації в Києві. У зв'язку з цим ЄС закликав українську владу провести розслідування розгону маніфестантів і притягти до відповідальності винних. Про це йдеться в заяві Верховного представника ЄС з питань зовнішньої політики і політики безпеки Кетрін Ештон і Єврокомісара з питань розширення та Європейської політики сусідства Штефана Фюле.

Сьогодні над ранок у Львові на 69-му році життя померла Леся Гонгадзе – матір журналіста Георгія Гонгадзе, якого тодішня влада вбила у 2000 році. Як сказав міський голова Львова Андрій Садовий: «Леся Гонгадзе була надзвичайно мужньою жінкою, донька українського патріота, яка виховала чудового сина – справжнього захисника української національної ідеї, державності та незалежності. Сім'я Гонгадзе – це сьогодні приклад для нас усіх. Приклад справжнього патріотичного виховання. Весь Львів сумує».

Глава адміністрації президента Сергій Львовчкін подав у відставку. Про це повідомив Інтерфакс-Україна з посиланням на своє джерело. За даними джерела, рішення могло бути викликано незгодою з діями міліції щодо розгону Євромайдану в центрі Києва.

Тисячі людей вийшли на Михайлівську площу, протестуючи проти розгону Євромайдану. Вони приєдналися до двох сотень побитих маніфестантів, які рятувались від «Беркуту» в Михайлівському соборі. Люди вимагають відставки президента Януковича та уряду Азарова. Лідери опозиції оголосили про страйк і закликали громадян України прийти на всенародне віче 1 грудня.

**1
грудня**

Всеукраїнське віче на підтримку Євроінтеграції та проти чинної влади зібрало в столиці України понад мільйон людей. Тисячі громадян, обурених кривавим розгоном студентського Євромайдану в ніч з п'ятниці на суботу, вийшли на акції протесту в багатьох містах України. Масові акції протесту в Україні вже переросли у революцію. Про це під час мітингу заявив лідер руху "Третя українська республіка" Юрій Луценко.

Лідер партії «Свобода» Олег Тягнибок заявив про початок загальнонаціонального страйку. За його словами, на Майдані незалежності почнуть монтувати сцену і встановлювати намети. Він також закликав діяти узгоджено і не піддаватися на жодну провокацію.

Лідер фракції «Батьківщина» Арсеній Яценюк заявив про «розгортання Штабу національного супротиву на Майдані». Він оголосив, що опозиційні сили вимагатимуть відставки прем'єр-міністра Миколи Азарова, а також проведення дострокових президентських і парламентських виборів. Ще одна вимога опозиції – притягнути до відповідальності міністра МВС Віталія Захарченка за події в ніч на 30 листопада.

Учасники акції громадянського протесту в центрі Києва захопили будівлю Київської міської державної адміністрації, а також будівлю Федерації профспілок, в якій працюватиме прес-центр Штабу національного супротиву.

Під час мітингу на Майдані незалежності декілька радикально налаштованих членів організації «Братство», які діяли під проводом Дмитра Корчинського, штурмували Адміністрацію президента. На шеренги міліції і «Беркуту» вони спрямували бульдозер, кидали шашки і каміння. Міліція застосовувала шумові гранати і сльозогінний газ. Є чимало поранених. Водночас представники опозиції запевнили, що акція протесту, яка відбувається у центрі Києва, має мирний характер і не має нічого спільного із заворушеннями, організованими провокаторами біля Адміністрації президента.

II. Аналітична довідка

✓ *Європейська інтеграція*

ПРОВАЛ ВІЛЬНЮСЬКОГО САМІТУ: ТЕМНІ ЧАСИ УКРАЇНИ

28-29 листопада у Вільнюсі відбувся саміт «Східного партнерства» ЄС, в якому взяла участь і українська делегація. Як і очікувалося, Україна не підписала Угоду про асоціацію з ЄС. Більше того, сторони не уклали жодного двостороннього документу, що засвідчило повний провал європейської інтеграції Президента Віктора Януковича. Тим часом до і в ході саміту у Вільнюсі на вулицях Києва та інших міст України десятки тисяч громадян протестували проти згорання євроінтеграційного курсу. Вночі 30 листопада, одразу ж по завершенню саміту у Вільнюсі, в Києві правоохоронні органи

силою розігнали мирних протестувальників, у результаті чого постраждали й були затримані кілька десятків осіб.

Що означає провал Вільнюського саміту для внутрішньої політики України? Чи буде здатне українське суспільство чинити опір згортанню демократії?

Непідписання Угоди про асоціацію (УА) з ЄС не стало сюрпризом для тих, хто спостерігав за перипетіями відносин України та ЄС протягом останнього часу, адже ще минулого тижня стало зрозуміло, що Президент Янукович віддав перевагу примарним обіцянкам фінансової допомоги Росії над можливістю наблизити економічну й політичну систему країни до європейських стандартів. Утім, відмова української делегації у Вільнюсі підписувати будь-які документи з ЄС, в яких дві сторони могли би принаймні засвідчити власні прагнення підписати УА найближчим часом, продемонструвала, що українська влада не просто відмовилася від європейської інтеграції, а здійснила повний розворот у бік Москви.

Очевидно, що такий розворот означатиме не лише зміну зовнішньополітичних пріоритетів, а й зовсім інший характер ведення внутрішньої політики. І якщо зміни у першій сфері можуть проявити себе не одразу, то побачити ознаки управління суспільством на новий лад українці змогли одразу після офіційного завершення європейської інтеграції у Вільнюсі. Відмовившись від руху в бік Європи, Янукович тим самим повністю розв'язав собі руки у боротьбі з будь-якими проявами політичного інакомислення в державі. Характерно, що правоохоронні

органи не застосовували силу до мирних мітингувальників, які перебували на площах Києва ще з 21 листопада, до останнього дня саміту у Вільнюсі. Брутальний розгін протестуючих одразу після його завершення наочно продемонстрував справжнє обличчя української влади, не обмеженої будь-якими стримуючими чинниками.

Силове захоплення так званого «євромайдану», де перебували мирні демонстранти, з усією гостротою вказало і на страх президента перед будь-якими проявами народної незгоди. Більше того, силовики отримали наказ розганяти мітингувальників під покровом ночі, коли кількість останніх була найменшою за всю добу, що, знову ж таки, продемонструвало боязнь великих скупчень людей. Очевидно, що розгром Майдану незалежності став також і репетицією поведінки влади в ході майбутніх президентських виборів, градус яких після подій листопада стрімко зростає. Відповідно, події 30 листопада стали демонстрацією того, що Янукович і його оточення не перебиратиме будь-якими засобами для збереження влади, але водночас і засвідчили його страх перед власним народом.

Питання того, наскільки сильно Януковичу вдасться «закрутити гайки» в суспільстві до

часу проведення наступних виборів президента, втім, лишається відкрити. Попри зникнення будь-яких запобіжників перед застосуванням сили і репресій на шляху встановлення авторитарних режимів російського чи білоруського зразків в Україні стоїть кілька перешкод. На відміну від Росії, популярність президента в країні є далекою від захмарної, а останні події, вочевидь, призведуть до її зменшення. На відміну від Білорусі, українське суспільство вже скуштувало смак свободи під час «помаранчевого» періоду і тому навряд чи закрие очі на встановлення репресивного режиму зверху.

Більше того, останні події продемонстрували кілька нових тенденцій всередині українського суспільства, які можуть стати на заваді насадженню авторитаризму в країні. З одного боку, активна участь студентів із різних міст у протестних акціях дещо змінила уявлення про «пасивну молодь», яке панувало протягом останніх років. З іншого боку, можна говорити і про певне подолання прірви між лідерами опозиційних партій і широким загальним населенням. Якщо перші дні протестів проходили під гаслами деполітизації і відмежування від політичних вимог, то провальна участь Януковича у Вільнюському саміті та силове зачищення Майдану незалежності, вочевидь, продемонструє більшій частині населення необхідність принаймні тимчасового об'єднання зусиль із

опозиційними партіями заради недопущення знищення демократії в Україні.

Наступні тижні можуть стати критичними у визначенні того, яким шляхом розвиватиметься «поствільнюська» Україна. З одного боку, попри радикалізацію протестних настроїв після подій 30 листопада зміщення Януковича з президентської посади поки що видається малоімовірним сценарієм. З іншого боку, база, на яку спирається нинішній владний режим, продовжуватиме розвиватися. По-перше, поведінка глави держави протягом останніх днів вже мобілізувала значну частину людей, які раніше відносилися до категорії «невизначених», проти нього, та активізувала тих, хто й раніше були його противниками. Відповідно, на президентських виборах Януковичу доведеться мати справу із гострим проявом феномену «негативного голосування», тобто голосування за будь-кого, хто може перемогти чинного президента. По-друге, брутальна поведінка української влади може зрештою спонукати іноземні держави й міжнародні інституції ввести санкції проти представників вищого державного ешелону, а це загрожуватиме Януковичеві і його команді втратою доступу до значних фінансових ресурсів. Зрештою, розгін «євромайдану» не означає припинення протестних акцій у країні, а ймовірно призведе до їх подальшого поширення.

Висновки

Таким чином, непідписання Угоди про асоціацію з ЄС та провал Вільнюського саміту засвідчили відмову української влади від європейської інтеграції та поворот у бік Росії. Найбільш загрозливим для українського суспільства може стати те, що це призведе до посилення репресій і авторитарних практик заради придушення будь-яких опозиційних настроїв. Водночас це означатиме і посилення опору українського суспільства, що вже продемонстрували численні акції протесту в різних містах України. Події найближчих тижнів можуть дати відповідь на питання, яка з цих тенденцій зрештою візьме гору.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
